

Barnperspektiv på förundersökning

De allra yngsta stod i centrum under ett av de seminarier om brottsofferfrågor som arrangerades i Göteborg under hösten 2006.

Föreläsarna var helt eniga om två saker:

Att barn som brottsoffer är bland det svåraste som finns att jobba med – och att det därför är nödvändigt att samarbeta.

Så kan man sammanfatta seminariet om barnperspektiv. De övriga seminarierna var "Hot, kränkningar och trakasserier i skolmiljö" och "Skadestånd och brottsskadeersättning".

Föreläsare på detta seminarium var **Anna-Karin Boqvist**, jurist hos Barnombudsmannen, **Anneli Larsson**, fil. dr i psykologi och **Katarina Olsson**, kammaråklagare.

Brottsoffermyndigheten
www.brottsoffermyndigheten.se

Åklagarmyndigheten
Utvecklingscentrum Göteborg
www.aklagare.se

Tryggare och Mänskligare Göteborg
www.tryggaremanskligare.goteborg.se

När barnen är brottsoffer

Den andra halvdagen i den föreläsningsserie som arrangerats av Brottsförmyndigheten, Åklagarmyndigheten Utvecklingscentrum Göteborg och Tryggare och Mänskligare Göteborg ägde rum den 20 oktober 2006 och hade rubriken "Barnperspektiv på förundersökning".

Platsen var precis som tidigare Elite Park Avenue Hotel på Avenyn i Göteborg och föreläsningarna handlade denna gång om de många problem och avväganden man måste ta hänsyn till när barn är brottsoffer och om de metoder som finns för att hantera dem. Dessutom presenterades Barnahusprojektet, som är tänkt att förbättra samarbetet mellan de olika yrkesgrupper som är inblandade i förundersökningar som gäller barn.

Det svåraste som finns

– åklagarens hantering av misstänkta brott mot de yngsta barnen

Först ut bland föreläsarna var Anna-Karin Boqvist, jurist på Barnombudsmannen (BO). Hon presenterade en BO-rapport från mars 2006 med namnet "Det svåraste som finns – åklagares hantering av misstänkta brott mot de yngsta barnen".

– Vi har tittat på problem och svårigheter med att utreda brott där barn under sex år är brottsoffer.

Att vi har avgränsat det till den åldern beror på att det är den grupp som har sämst rättstrygghet. Titeln, "Det svåraste som finns", kommer av att i stort sett alla som deltog i rapporten tyckte att de här fallen var de absolut svåraste att utreda, sa Anna-Karin Boqvist.

Studien begränsades också till att enbart omfatta vålds- och sexualbrott och genomfördes genom att ett antal enkätfrågor ställdes till två åklagare på var och en av alla landets 35 allmänna åklagarkammare.

– Vi fick svar från alla kammare, så intresset var stort.

Eftersom man hos BO tyckte att åtalsfrekvensen för den här typen av brott var låg, frågade man hur stor del av förundersökningarna i dessa fall som leder till åtal. Många svarade 0-10 procent.

– Enligt åklagarna själva beror det ofta på att barnens berättelser är knapphändiga och att det saknas bevis. I ett av svaren talas om "inga vittnen, inga skador och ett barn som inget säger", berättade Anna-Karin Boqvist, som även citerade FN:s barnkonventions artikel 19, där det står att barn ska skyddas "mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande, innefattande sexuella övergrepp".

– Det här är ett viktigt område och vi är inte redo att säga att vi ger upp. Vi tycker inte att man ska börja nagga på den misstänktes rättssäkerhet – men vi tror att man kan utveckla förundersökningsmetoderna, deklarerade hon.

Skyldighet att anmäla brott

En annan fråga i enkätundersökningen var vem som oftast anmäler vålds- och sexualbrott mot barn i åldrarna 0-6 år. Det vanligaste svaret var socialsekreterare och Anna-Karin Boqvist berättade att en åsikt som kom fram i åklagarenkäten var att socialtjänstens sekretess försvårar arbetet. Någon menade att man ofta utreder sådant som socialtjänsten har känt till hela tiden.

– Ett sätt att lösa detta tror vi skulle kunna vara att ändra lagen så att socialtjänsten får skyldighet att anmäla brott, vilket man inte har i dag.

Av enkäten framgick också att det oftast är en åklagare och inte en polis som är förundersökningsledare vid den här typen av brott.

– Det är viktigt att det är så – det handlar om att ge utredningen högre status, sa Anna-Karin Boqvist.

Åklagarna som deltog i enkäten ansåg att en förutsättning för en bra förundersökning är att förhör hålls så tidigt som möjligt, bland annat eftersom barn har en sämre förmåga att minnas och för att undvika att barnet påverkas av andra. Ändå svarade flera att det ibland kan ta lång tid innan barnet förhörs.

– Det hade vi inte räknat med – och här måste något göras! Därför tycker BO att det ska lagstiftas om en tidsgräns för hur lång tid förhöret får dröja. Det är givetvis en resursfråga och jag vet att många säger att "det finns så många tidsramar, ingen följer dem ändå", men en lag har ändå en annan tyngd, som kan ge andra prioriteringar.

Särskild företrädare

Av rapporten framkom också att möjligheten att använda en så kallad särskild företrädare utnyttjas i stor utsträckning. En sådan kan utses när en vårdnadshavare är misstänkt för brottet eller kan misstänkas inte se till barnets bästa. Den särskilde företrädaren, som har större befogenheter än ett målsägarbiträde, övertar då vårdnadshavarens rätt att besluta i frågor som rör barnet under förundersökningen och rättegången.

Det är positivt att möjligheten utnyttjas – men det borde vara ännu vanligare, menade Anna-Karin Boqvist:

– Ibland finns det vårdnadstvister och annat som står i vägen för barnets bästa och det kan även vara ett problem att en vårdnadshavare som företräder sitt barn överför sina egna problem på bar-

Anna-Karin Boqvist

net. Det förekommer till och med att vårdnadshavare säger att det skulle vara skönt att slippa företräda barnet.

Därför föreslår BO i sin rapport att man ser över lagen så att systemet med särskilda företrädare kan användas i ännu högre utsträckning. Men man efterlyser också högre krav på utbildning, specialkunskaper och lämplighet hos de företrädare som utses.

– Det får inte finnas några frågetecken kring vad de ska ha för roll och funktion och vilka befogenheter och uppgifter de egentligen har.

Viktigt med samverkan

Anna-Karin Boqvist påpekade att det över huvud taget är viktigt att satsa på handledning, fortbildning och utbildning om man vill få upp åtalshänsynen för den här typen av brott.

– Men det är också viktigt med samverkan, att se till att allt fungerar smidigt mellan åklagare, polis och socialtjänst och att man löser eventuella förtroendeproblem. Då tror jag att man kan få fler åtal men utan att den misstänktes rättssäkerhet sätts åt sidan.

Två tredjedelar av de åklagare som svarat på enkäten sa sig vara nöjda med polisens kompetens när det gäller att förhöra barn. Bland dem som var mindre nöjda menade flera att det varierar för mycket mellan olika delar av landet.

– Åklagarna påpekar vikten av att ställa frågor på rätt sätt och berättar om förhör som inte har gått att använda för att frågorna har varit för ledande. De som är kritiska talar också om för hög abstraktionsnivå, för svåra ord, för många frågor på en gång och att barnet inte får några pauser.

Barns vittnesmål på barns villkor!

Just intervjueteknik och vad man ska tänka på när man förhör barn var ämnet för nästa seminariegäst: Anneli Larsson, filosofie doktor i psykologi som disputerat vid Göteborgs universitet men nu forskar vid Cambridge i England.

Hennes föreläsning, med rubriken "Barns vittnesmål på barns villkor", handlade om två olika intervjuemetoder. Dels den så kallade kognitiva intervjun, som behandlas i hennes doktorsavhandling, dels den intervjuguide som tagits fram av NICHD, National Institute of Child Health & Human Development i USA.

Även Anneli Larsson hänvisade till FN:s barnkonvention, där det sägs att barn har rätt att fritt uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör dem.

– Vid övergrepp mot barn är de dessutom ofta de enda vittnena och deras vittnesmål inte sällan avgörande. Men problemet med barns utsagor är att de ofta är generella och ofullständiga och därför måste man hitta effektiva intervjuetekniker. "Effektiva" betyder då att vittnesmålen dels ska vara fullständiga, alltså att man ska få fram så mycket information man bara kan, dels att de ska vara tillförlitliga. Dessa kärnbegrepp står i fokus

när man pratar om effektivitet i det här sammanhanget.

Två läger

Anneli Larsson berättade att det historiskt inom forskningsfältet har funnits två läger, där den ena sidan hävdar att barn kan vara trovärdiga vittnen medan den andra menar att man tvärtom bör vara försiktig med barns tillförlitlighet.

– Men man har ändå kunnat enas om att det finns stora utvecklingskillnader mellan olika barn, även mellan sådana som är i samma ålder och att dessa skillnader är större ju yngre barnen är.

När det gäller vad som påverkar barns utsagor så finns det två huvudfaktorer: de kognitiva och de sociala, berättade Anneli Larsson, som även påpekade att denna uppdelning inte är statisk, utan att det finns en överlappning.

Kognition är sådant som rör människans tänkande – hur vi tar till oss och processar information – men det handlar också om språk och minne.

– Det kan tyckas självklart att man har en fördel av att ha ett rikt språk och att det barn som inte har nått samma språkliga utveckling kan ha svårt att uttrycka sig. Men jag vill understryka att

oavsett barnets språkliga utvecklingsnivå så måste den vuxne kunna anpassa sitt eget språkbruk – och det gäller även till exempel kroppsspråk, sa Anneli Larsson.

När det gäller minnet så är det föränderligt, påpekade hon.

– Vi kan inte ha förväntningar på att barn ska ha fotografiskt minne. Från det att man är med om en händelse händer saker med minnet, en massa saker påverkar det och det kommer inte att ha sin ursprungsform när man ska återberätta det.

"Source monitoring" och "reality monitoring"

Det finns två förmågor som utvecklas gradvis och där barn inte har full potential, berättade hon.

Den ena kallas "source monitoring" och är förmågan att hålla isär vilka källor olika minnen har – om det är något man själv har varit med om eller något man hört, sett på tv eller fått berättat för sig.

– Därför bör man vara medveten om att barnet kan behöva instruktioner, att man underlättar genom att berätta att det man är intresserad av är det som har med en viss källa att göra.

Den andra förmågan som inte är fullt utvecklad hos barn är "reality monitoring", som handlar om att kunna hålla isär vad som är självupplevt och vad som är fantasi. Därför är det viktigt att man även i det fallet är tydlig i sina instruktioner och berättar att man främst är intresserad av de självupplevda minnena.

Men förutom de kognitiva faktorerna så påverkas barnens utsagor alltså även av sociala faktorer och Anneli Larsson påpekade att det är viktigt att skapa en situation där barnet får förtroende för den vuxne.

– Där måste man lägga lite tid och kraft! Tidigare har man fokuserat mycket på barns förmågor och oförmågor, men man måste också skifta fokus och titta på den vuxne. Till exempel bör man vara medveten om att barnets vilja att vara den vuxne till lags kan skapa ett auktoritetsförhållande. Om barnet känner sig underlägset och tror att det till varje pris förväntas producera svar – då kanske det sker på bekostnad av den korrekta minnesbilden.

Den kognitiva intervjun

Den kognitiva intervjutekniken, berättade Anneli Larsson, har tagits fram för att användas med vuxna vittnen och har sedan utvecklats för att kunna användas även vid förhör med barn. Tekniken utarbetades i mitten av 1980-talet av minnesforskare i USA som såg att polisen behövde hjälp med att förhöra vittnen.

– Teorin bakom den kognitiva intervjun bygger på två antaganden. Det ena är att minnet består av olika typer av information – de kan ha med känslor, med rummet eller med sinnena att göra. Och ju fler typer av information man kan aktivera, desto mer effektivt blir förhöret. Det andra antagandet är att vi har olika vägar till ett och samma minne. Så om en väg är oframkomlig kan

man prova med en annan, till exempel genom att förändra sättet man frågar.

Fyra huvudkomponenter är själva basen för tekniken:

Den första är det som kallas mental återetablering.

– Då ger man instruktioner om att tänka sig tillbaka till platsen och händelsen. Hur kändes det? Vad tänkte du på då? Hur såg det ut? Hur luktade det? På så sätt försöker man återställa både inre och yttre kontexter.

Den andra komponenten är att intervjupersonen instrueras att berätta allt.

– Det finns en risk att barnet, till exempel för att man vill vara den vuxne till lags, censurerar information och tänker att det där inte är viktigt. Men minnet är uppbyggt som ett nätverk – om man aktiverar något som kan tyckas oviktigt så kan det generera annan, viktigare information. Man kan sällan avgöra tidigt i en utredning vad som senare visar sig vara det viktigaste – därför ska man försöka få fram så mycket information som möjligt.

Teknikens tredje huvudkomponent är den alternativa kronologiska ordningen.

– Man vill gärna berätta saker från början till slut och ha en röd tråd, men det innebär en risk för att man fyller igen luckor och rättar till saker för att göra det logiskt. Om man i stället instruerar vittnet att berätta från slutet så minskar risken för den typen av "korrigeringar".

Den fjärde komponenten handlar om alternativa perspektiv och går ut på att man ber den som intervjuas att berätta utifrån ett annat vittnes synvinkel. Detta rekommenderas dock inte just när man intervjuar barn.

Den kognitiva intervjutekniken har testats i experimentell miljö. Bland annat har barn fått se en teaterföreställning och sedan har deras utsagor

om vad de varit med om jämförts. Resultaten har varit mycket positiva, berättade Anneli Larsson, som även rekommenderade Pär Anders Granhags bok Vittnespsykologi för den som vill fördjupa sig ytterligare i ämnet.

NICHD:s intervjumetod

Den andra intervjuteknik hon tog upp är den som finns beskriven i intervjuguiden från National Institute of Child Health & Human Development i USA och som redan från början är utarbetad för att användas med barn som utsatts för övergrepp. Även den metoden är framgångsrikt testad, men då under verkliga förhållanden, i situationer där barn har utsatts för brott.

– Metoden bygger på av varandra oberoende forskning och är baserad på väletablerad barnkunskap och ett tydligt barnperspektiv. Fokus ligger på barns berättande, att de ska få berätta fritt och på att öppna, inviterande frågor ger mer fullständiga och tillförlitliga utsagor, sa Anneli Larsson och passade på att rekommendera ännu en bok: Barnintervjuer av Ann-Christin Cederborg.

Gemensamt för den kognitiva intervjun och NICHD:s intervjumetod är att båda teknikerna

bygger på att minnet är knutet till händelsens kontext, att valet av intervjuteknik är viktigt och att ett felaktigt intervjuförfarande kan få allvarliga konsekvenser.

– Man ska använda öppna frågor när man intervjuar barn, barnet ska vara mest aktivt – inte intervjuledaren – och barnets förmågor måste styra den vuxnes förhållningssätt, till exempel när det gäller språkbruk. Man måste också tydliggöra förväntningarna: det är okej att inte komma ihåg, man får säga "jag vet inte".

Detta är komplexa uppgifter som därmed kräver ett flexibelt förhållningssätt, påpekade Anneli Larsson.

– Det handlar om den vuxnes förmåga att använda barnets kompetenser – först då känner barnet förtroende och det är ett måste för en lyckosam intervju. Men detta går inte över en natt, utan kräver ett långsiktigt tänk. Därför måste vi implementera redan befintlig kunskap och satsa på utbildning och – inte minst – samarbete, avslutade hon.

Barnutredningar och möjligheter som Barnahus öppnar för

Fredagsförmiddagens tredje föredragshållare var Katarina Olsson, kammaråklagare hos en av seminarieriens arrangörer, Åklagarmyndigheten Utvecklingscentrum Göteborg. Hon berättade om två aktuella projekt som centrumet har varit inblandat i: en handbok för åklagare i hur man handlägger ärenden som rör övergrepp mot barn, samt försöksverksamheten med så kallade "Barnahus".

Hon inledde dock med att berätta om Utvecklingscentrum Göteborgs verksamhet och förklara en del juridiska termer.

– Åklagarmyndighetens utvecklingscentrum finns på fyra platser i Sverige: Umeå, Stockholm, Malmö och Göteborg. Vi arbetar med rättslig uppföljning och tillsyn och med metodutveckling och kunskapsutbyggnad. Varje centrum har ansvar för olika områden och för oss här i Göteborg handlar det om våldsbrott, fridskränkning och olaga hot, sexualbrott, könsstympning, besöksförbud och om FN:s barnkonvention, berättade Katarina Olsson, som även ("eftersom jag är jurist och kommer att använda juridiska termer") passade på att förklara de olika delarna i en förundersökning:

– En förundersökning är den utredning polisen

inleder när det finns anledning att anta att det har begåtts ett brott som kan leda till åtal. Där ingår förhör, läkarundersökning och övrig stödbevisning, samt målsäganden, den misstänkte, vittnen, sakkunniga, förhørsledaren och förundersökningsledaren. Övrig stödbevisning när det gäller den här typen av brott kan vara dagböcker, foton, datorer och journaler och föremål som till exempel kan ha använts vid misshandel. Målsäganden är den som har blivit utsatt för brottet. De sakkunniga har under förundersökningen som uppgift att hjälpa förhørsledaren, i domstol ska de uttala sig i efterhand om tillförlitligheten hos det som presenterats. Förhørsledaren är den som faktiskt håller förhöret, förundersökningsledaren är den som ansvarar för utredningen och kan antingen vara en polis eller en åklagare, förklarade Katarina Olsson.

Handbok för åklagare

I lagen står att en åklagare ska vara förundersökningsledare i vissa särskilda fall. Bland annat gäller det i princip alla brott där barn är offer. Om dessa brott handlar även den handbok för åklagare som utgavs av Utvecklingscentrum Göteborg

undersökningen ska
attat i åtalsfråga
ast inom tre m
r skäligen miss

i maj 2006, med titeln "Handläggning av ärenden rörande övergrepp mot barn".

– I handboken rekommenderar vi att förundersökningsledaren dessutom ska vara en åklagare med särskild utbildning i de här frågorna och som jobbar med dem kontinuerligt.

I lagen står också att förundersökningar som rör brott mot barn under 18 år ska "bedrivas särskilt skyndsamt", såvida det inte finns särskilda omständigheter – till exempel om det finns anledning att anta att den misstänkte har utsatt fler barn för brott. Handboken inskräper dock att när det gäller just övergrepp mot barn så måste det ställas "särskilt stora krav på aktivitet från förundersökningsledarens sida".

– I handboken rekommenderar vi att förhör med barn ska hållas inom två veckor, dels för att barn glömmer fort, men även för att det finns en risk för att de utsätts för påverkan, sa Katarina Olsson – och anslöt sig därmed till precis samma linje som BO:s rapport.

Lagen säger att förhör med personer under 18 år ska hållas så att det inte finns någon risk för att barnet tar skada. Man ska också vara särskilt varsam om det rör sig om ett sexualbrott och förhö-

ret ska inte vara mer ingående än nödvändigt. Det ska också hållas av någon med särskild kompetens för uppgiften.

Att man inte låter barn vittna i rätten utan i stället spelar upp ett videospelat förhör hör just samman med att det inte ska finnas någon risk för att barnet tar skada.

– Men detta gör ju också att det är mycket man måste tänka på för att förhören inte ska kunna ifrågasättas. Ofta är det ju det beviset man har, eftersom det kan vara svårt att hitta vittnen om brottet till exempel har begåtts i hemmet och om förhöret inte är bra kan man inte bevisa någonting.

Därför är det bland annat viktigt att förhørsledaren och barnet får träffas någon dag innan förhöret hålls och att man lägger sig på rätt språklig nivå.

– Både förhørsledaren och barnet måste också synas i bild på videospelningen, så att man inte bara kan höra hur frågorna har ställts utan även se kroppsspråket. Förhöret ska skrivas ut i dialogform, med både frågor och svar, inspelningen ska omfatta hela förhöret och man ska skriva PM både före och efteråt.

Om en läkarundersökning ingår i förundersökningen bör den ske så snart som möjligt eftersom barn läker fort. Det är också viktigt att den utförs av en läkare med rätt kompetens.

– I handboken rekommenderas att läkarundersökningen görs av en barnläkare och en rättsläkare tillsammans.

Handboken betonar också att om det finns en skäligen misstänkt person så bör denne alltid förhöras. Den misstänkte ska också få möjlighet att ta del av vad som framkommit i förhöret med barnet.

– Som åklagare har man objektivitetsplikt – det vill säga man måste utreda även det som talar för den misstänkte, påpekade Katarina Olsson.

Katarina Olsson

Om man bestämmer sig för att väcka åtal är det också viktigt att det finns mer att ta på än bara barnets berättelse.

– Det finns två olika sorters kritik mot rättsväsendet. Den ena handlar om brottsmisstankar som inte leder till åtal, den andra om oskyldiga som blir dömda. För att människor inte ska bli fällida för brott de inte begått måste man ha inställningen att domen fortfarande ska hålla efter tio år. För om man bara litar på barnets berättelse – vad händer då om hon eller han kommer tio år senare och säger "jag ljög"? Därför måste det finnas något mer, inskräpte Katarina Olsson.

Hon avslutade därefter med att berätta om Barnahuset, en försöksverksamhet där Åklagarmyndigheten på regeringens uppdrag samarbetar med Rikspolisstyrelsen, Socialstyrelsen och Rättsmedicinalverket.

– Syftet är att höja kvaliteten på utredningarna av brott mot barn, men också att anpassa dem så att barnen inte ska behöva slussas mellan polishus och sjukhus, psykologer och åklagare, utan kunna vara på ett enda ställe. Då blir det också lättare

att göra miljön barnanpassad.

Försöksverksamheten sker på sex orter – Malmö, Linköping, Stockholm, Sundsvall, Umeå och Göteborg – och pågår till och med 2007, med slutredovisning och utvärdering 2008. En delrapport kom i somras:

– Den visade att man kommit olika långt på olika orter, att barnhusen ser olika ut och har olika namn och att man definierar uppgiften på olika sätt. Av samarbetsparterna är socialtjänsten den som varit mest aktiv och det är också de sociala målen som lyfts fram mest.

I Göteborg kallas barnhuset helt enkelt Barnhuset och ligger i Högsbo. Där finns personal från socialtjänst, sjukvård, polis och åklagare samlad på ett ställe.

– En stor vinst är förstås att man kommer närmare varandra som yrkespersoner. Man kan ha samråd redan från början och tillsammans bestämma tågordningen och om man behöver mer information så är kontaktvägarna betydligt kortare, avslutade Katarina Olsson.

Webbadresser

Barnombudsmannen (med hela rapporten "Det svåraste som finns")
www.bo.se

Om Anneli Larssons forskning vid Cambridge
www.sps.cam.ac.uk/stafflist/alarsson_profile.html

National Institute of Child Health & Human Development
www.nichd.nih.gov

Rädda Barnen (om Barnahuset)
www.rb.se

Pär Anders Granhags bok "Vittnespsykologi" är utgiven på förlaget Studentlitteratur
www.studentlitteratur.se

Ann-Christin Cederborgs bok "Barnintervjuer – vägledning vid utredningsarbete" är utgiven på förlaget Liber men har utgått ur sortimentet. Den finns dock på bibliotek.

Dokumentationen är utgiven av Tryggare och Mänskligare Göteborg
Text: Ulf Benkel | Foto: Leif Gustafsson | Grafisk form: Elanders, Göteborg 2007

Vad tyckte du om föreläsningarna?

Monica Dahlström Enyck, projektledare Barnhuset i Göteborg:

– Det var en matnyttig förmiddag. Man kan inte nog upprepa de här frågorna, man borde prata om dem ännu mer.

Anna-Karin Gunnervaldh, kriminalinspektör Länskriminalpolisen i Skövde:

– Föreläsarna belyste svårigheterna med de här frågorna på ett bra sätt. Jag har själv jobbat med den här typen av ärenden i 20 år och man pratar om det mycket mer nuförtiden jämfört med när jag började.

Andreas Anderberg, beredningsjurist på Åklagarmyndigheten Utvecklingscentrum Göteborg:

– Det är väldigt positivt med samarbetet mellan olika aktörer inom området, så har det inte alltid varit tidigare.

Christer Ranch, hovrättsråd, Hovrätten i Göteborg:

– Väldigt bra! Bra blandning av teori och praktik och bra att man vänder sig till så många olika yrkesgrupper.

Christina Lundberg, frivårdsinspektör, Frivården i Göteborg:

– Jag har ju delvis ett annat perspektiv eftersom jag ofta träffar förövarna, men jag tyckte det var riktigt intressant och bra. Jag är nöjd.

Lena Larsson Leijon, processledare och samordnande skolkurator på Ung & Trygg i Göteborg:

– Det är positivt med många goda krafter som arbetar med de här frågorna utifrån ett barnperspektiv – även om mycket återstår att göra.

Anette Hillskär Malmfors, processledare socialtjänstfrågor på Ung & Trygg i Göteborg:

– Bra! En bra sammansättning av föreläsare och väldigt mycket information på kort tid. Möjligen nästan lite för mycket.

Robert Mjösén, advokat, advokatfirman Credo i Göteborg:

– Mycket bra. Särskilt intressant var det som Katarina Olsson berättade om barnhusen, eftersom det ligger nära det jag själv arbetar med.

Niclas Elison, advokat, advokatfirman Paulsson Rydberg & Rohdin i Kungsbacka:

– Intressant i allmänhet, även om det som gav största behållningen för min del var den sista delen, den var konkret och bra.

Gunilla Cervin, socialsekreterare på Barnhuset i Göteborg:

– Det var bra att fokus låg på barnens rättigheter. Även om man fick många insikter om alla svårigheter som finns i de här frågorna så var det ändå mycket som kändes hoppgivande.